

Література:

1. Активные методы обучения в медицинском ВУЗе : учебное пособие / С. Сарсенбаева, Ш. Рамазанова, Н. Баймаханова. – Алматы, 2011. – 36 с.
2. Гез Н. И. Формирование коммуникативной компетенции как объект зарубежных методических исследований / Н. И. Гез // Иностранные языки в школе. – 1985. – № 2. – С. 17–24.
3. Огарев Е. И. Компетентность образования: социальный аспект / Е. И. Огарев. – СПб. : РАОИОВ, 1995. – 85 с.
4. Реутова Е. А. Применение активных и интерактивных методов обучения в образовательном процессе вуза (методические рекомендации для преподавателей Новосибирского ГАУ). – Новосибирск : Изд-во, НГАУ, 2012. – 58 с.
5. Прудникова Н. Н. Педагогическая технология формирования иноязычной компетенции студентов неязыковых вузов: Автореф. дис.... д-ра пед. наук: 13.00.01. Саратов, 2007.
6. Щукин А. Н. Методика преподавания русского языка как иностранного : учебное пособие для вузов. – М., 2003.

УДК 378:3/8

О. М. Барно,

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», м. Переяслав-Хмельницький

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті аналізуються вихідні положення вивчення проблеми формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів. Визначаються та аналізуються основні підходи, що складають теоретичну основу дослідження: особистісно-орієнтований, суб'єктний, системний, культурологічний та полікультурна парадигма. Аналізуються методологічні та дидактичні принципи дослідження.

Ключові слова: компетентність, полікультурна компетентність, формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів, методологія дослідження, принципи дослідження.

В статье анализируются основные положения изучения проблемы формирования поликультурной компетентности будущих учителей. Определяются та анализируются основные подходы исследования: личностно-ориентированный, субъективный, системный, культурологический и поликультурная парадигма. Анализируются методологические и дидактические принципы исследования.

Ключевые слова: компетентность, поликультурная компетентность, формирование поликультурной компетентности будущих учителей, методология исследования, принципы исследования.

The article analyzes the problem of the main assumptions of formation of polycultural competence of future teachers. The article examines and identifies the main approaches that constitute the fundamental basis of the study: personality-oriented approach, subjective, system-based, and cultural and polycultural paradigm. The article analyzes methodological and didactics principles of research.

Key words: competence, polycultural competence, the formation of polycultural competence of future teachers, methodological research, principles of research.

Постановка проблеми та її актуальність. При вивченні проблеми формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів першим кроком є визначення теоретико-методологічних основ та принципів дослідження. Вони закладають координати теоретичного аналізу, окреслюють площину експериментального дослідження та дозволяють сформулювати власну позицію у інтерпретації отриманих даних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На нашу думку, формування полікультурної компетентності майбутніх учителів є складним багатозначним процесом, що ґрунтується на певних теоретико-методологічних засадах, які визначаються особистісно-орієнтованим (Г. О. Балл, І. Д. Бех, О. О. Бодальов), діяльнісним (Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв), суб'єктним (Б. Г. Ананьєв, С. Л. Рубінштейн), компетентнісним (В. П. Беспалько, Л. В. Калініна, О. М. Пехота, Г. К. Селевко) системним (О. Г. Асмолов, Н.В. Кузьміна, В. А. Семіченко), культурологічним (Г. П. Васянович, В. М. Гриньова, Н. Б. Крилова, М. П. Лещенко, С. О. Черепанова) підходами та полікультурною парадигмою (М. А. Араджионі, В. Б. Євтух, Т. С. Кошманова, Н. М. Лавриченко, А. Перотті).

Розгляд проблеми формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів в межах кожного з означених підходів дозволить виділити певні принципи, на засадах яких може бути організований цей процес.

Під принципами розуміємо – 1. генералізовану ідею, основне правило, основну вимогу до діяльності, поведінки тощо [3]; 2. переконання, норм, правило, яким керується хтось у житті, поведінці [4].

Формуванням принципів у педагогіці займалися С. І. Архангельський, М. Г. Гарунов, Ю. Г. Фокін, А. М. Новіков. В. І. Андрєєв, А. А. Золотарьов. О. О. Андрєєв пропонує класифікувати принципи на методологічні та дидактичні. Методологічні принципи дозволяють осмислити педагогічні проблеми з філософської точки зору і вибудувати індивідуально-особистісну філософію викладача. Автор пропонує такі методологічні принципи: аксіологічний, культурологічний, антропологічний, гуманістичний, синергетичний, герменевтичний, валеологічний [1].

Не менш важливими є дидактичні принципи, які дозволяють науково-обґрунтовано підготувати і провести навчальний процес. Дидактичні принципи у вищій школі це «положення, які фіксують залежність між цілями підготовки спеціалістів з вищою освітою і закономірностями, які спрямовують практику навчання у вузі» [1, с. 146]; «основні положення, які визначають зміст, організаційні форми і методи навчання у відповідності з його загальними цілями і закономірностями» [1, с. 147].

Мета статті. У цій статті ми ставили за мету визначити методологічні та дидактичні принципи формування полікультурної компетентності майбутніх учителів в межах кожного з означених вище теоретичних підходів.

Викладення основного матеріалу. Спробуємо охарактеризувати і пояснити логіку утворення таких об'єднань:

Суб'єктний підхід – герменевтичний метапринцип. Суб'єктний підхід передбачає розгляд особистості майбутнього викладача як суб'єкта власного професійно-особистісного розвитку, який виявляє різні ставлення до світу: споглядальне, діяльнісне, усвідомлююче. Таке бачення наділяє кожен особистість потенційною можливістю рефлексивного ставлення до світу, коли за словами С.Л. Рубінштейна виникає осмислений погляд на життя і кожен вчинок людини відображає її світогляд і рівень особистісної свободи [2]. Оскільки герменевтика означає «роз'яснюю», дотримання герменевтичного

принципу сприятиме розуміючому, рефлексивному ставленню до навчальної інформації. У контексті професійної освіти майбутніх вчителів і формування у них полікультурної компетентності герменевтичний метапринцип дозволить забезпечити високий рівень усвідомлення навчання, оскільки сприятиме розвитку професійної рефлексії студентів.

Культурологічний, компетентнісний підхід – культурологічний мета принцип. Сутність компетентнісного підходу в вищій освіті – створення умов для того, щоб студенти оволоділи іншими компетенціями і компетентностями. В нашому дослідженні у центрі уваги знаходиться професійна і полікультурна компетентність майбутніх вчителів, що дозволяє говорити про середню близькість компетентнісного і культурологічного підходів. У процесі формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів важливо враховувати те, що рівень культури людини визначається не тільки тим, ким вона є сьогодні, але і тим, до чого вона прагне, якими компетентностями хоче володіти. Згідно культурологічного метапринципу одна з унікальних характеристик людини з високою культурою – це здатність до безперервної самоосвіти, самовиховання і саморозвитку.

Ми спробували співвіднести теоретичні підходи методологічні і дидактичні принципи формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів (Рис. 1.).

Рис. 1. Теоретичні підходи та принципи формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів

Гуманістичний підхід – метапринцип гуманістичної спрямованості. У контексті формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів метапринцип гуманізації полягає у врахуванні пріоритетних цінностей викладача і студентів, у створенні сприятливих умов для оволодіння студентами соціальним досвідом і цінностями різних народів, для прояву їх творчої індивідуальності та високих моральних і інтелектуальних якостей. Все це дозволить забезпечити соціальну захищеність майбутніх вчителів, оскільки формування полікультурних гуманістичних цінностей сприятиме більшій адаптивності до сучасних умов праці, що диктуються інтеграцією суспільства та зближенням культур.

Системний підхід – синергетичний метапринцип. Дотримання синергетичного метапринципу безпосередньо дозволить притримуватися системного підходу у процесі формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів, оскільки за словами С. С. Шевелевої, синергетика є частиною загального системного аналізу [5]. За принципом синергетики формування полікультурної компетентності є відкритою системою, яка розглядається з позицій самоуправління, самоорганізації, самотворення. Саме тому, ми вважаємо, надзвичайно важливим рефлексивний компонент у структурі полікультурної компетентності, який створює передумови для саморозвитку майбутніх вчителів.

Полікультурна парадигма – аксіологічний метапринцип. На нашу думку, врахування положень полікультурної парадигми передбачає дотримання аксіологічного метапринципу. Зв'язок тут безпосередній, оскільки аксіологічний принцип вимагає аналізу пріоритетних педагогічних цінностей в освіті. А в теперішніх умовах ціннісні орієнтири в процесі навчання мають бути спрямовані на розвиток духовних якостей та розвиток полікультурної свідомості майбутніх вчителів, що диктується об'єктивною логікою розвитку сучасного світу.

В даний час проблема взаємодії учасників педагогічного процесу в сучасній школі набуває все більшої гостроти. Тому удосконалення роботи нової школи неможливо без її рішення так, як відносини між вчителем та учнями стали значно складніше і напруженіше. У чималому ступені реалізація гуманно-демократичних ідей педагогіки співробітництва залежить від уміння вчителя правильно організувати мовну взаємодію з учнем в навчальній діяльності.

Як відзначає Ю. Н. Кулюткін, ефективна взаємодія вчителя і учня становить необхідний канал, завдяки якому здійснюється соціальна організація поведінки учня. Відомо, що сприятливі відношення між вчителем і учнями в навчальному процесі особливо необхідні для формування позитивних якостей особистості учня та професійного вдосконалення навчального.

Найважливішою умовою встановлення мовленнєвої дії між вчителем і учнем є комунікативна діяльність, яка значною мірою проявляється саме на уроках іноземної мови.

При вивченні іноземної мови передбачається досягнення чотирьох цілей навчання: практичної, освітньої розвиваючої і виховної. Практична мета в навчанні іноземної мови займає чільне положення й передбачає практичне оволодіння вміннями говоріння на рівні, достатньому для здійснення спілкування в усіх видах мовленнєвої діяльності. Культура спілкування на уроках іноземної мови залежить значною мірою від мовленнєвої діяльності вчителя, знань норм мовного етикету, особливо автентичних. Тому в новій державній програмі з англійської мови для університетів велика увага приділяється досягненню інтеркультурної і транскультурної свідомості випуски.

Під час підготовки вчителів англійської мови необхідно приділяти увагу правильності мовної поведінки в процесі спілкування, а саме: правильної і грамотної мови; суворой адекватності висловлювань, специфічних особливостей мовної поведінки носіїв мови. Під час практичних занять з мови особливу увагу необхідно приділяти оволодінню студентами Classroom

English-виразами класного вжитку; нормативністю, емоційно-експресивним забарвленням мови; особливостями національного мовного етикету носіїв мови, через який реалізується принцип ввічливості. Знання особливостей етикету мовного спілкування англійців дозволить уникнути курйозних ситуацій неадекватного мовної поведінки майбутнього вчителя.

У період проведення занять по практиці мовлення важливо навчити студентів користуватися формулами культурного мовної поведінки носіїв мови, сформувати соціолінгвістичних компетенцію майбутнього вчителя вдосконалювати професійну мовну діяльність.

Знаючи англійську мову, студенти часто використовують в мовній діяльності з учнями не автентичні вирази, що призводить до зниження загальної культури спілкування іноземною мовою: «Good for you» в контексті «добре» (коментар хорошої відповіді учня).

Наведемо кілька прикладів автентичних виразів, якими повинен користуватися вчитель нового типу і в яких студенти найчастіше допускають помилки:

1. May I know what your name is?
2. How are things with you? How do matters stand?
3. May I ask you to do something for me? It is this....
4. Would you mind my asking you to... ?
5. Look here: could I trouble you to... ?
6. There is something I should very much like you to do for:. The point is..
7. I'll be delighted (very glad) to do it.
8. I am very sorry, I think I can't manage it.
9. There is a question I should like to put you. 10. I should very much like....
11. It's really fine. It's just wonderful! It's just amazing!
12. I wouldn't say I like this.
13. It's nothing to write home about.
14. I quite fall in with you.
15. Will you, please, repeat it again?
16. I am sorry. I don't quite follow you.

Таким чином, метою практичної підготовки майбутнього вчителя є формування професійної мовної компетенції, що дозволить більш якісно організувати взаємодію учасників навчального педагогічного процесу в школі.

Реформування системи вищої освіти і разом з тим і системи навчання іноземних мов у вузі що почалося в 80-90 роках ХХ століття, було обумовлено змінилася соціально-економічною ситуацією та невідповідністю рівня підготовки фахівців соціальному замовленню. Головним недоліком навчання виявилось те, що кругозір вузькопрофільного фахівця був недостатнім для успішного здійснення практичної діяльності в сучасних умовах. В значній мірі це стосувалося професійно-значущих ситуацій міжкультурного спілкування, що припускають розвиток міжнародних ділових контактів, створення спільних підприємств, інтенсифікацію професійної діяльності в тісному контакті з закордонними партнерами.

Визнання важливості інтелектуального і культурного освіти людини вимагає і знання іноземної мови. Мови не тільки як засобу спілкування, але складової частини людини, його приналежність суспільству.

При вивченні іноземної мови все більше усвідомлюється необхідність оволодіння не тільки мовними структурами, але й тим, що «лежить за мовою»: «фоновими знаннями» культурою країни або країн досліджуваної мови. Особливо гостро ця проблема відчувається при підготовці висококваліфікованих фахівців.

Вузівський фахівець – це широко освічена людина, що має фундаментальну підготовку. Відповідно, іноземна мова фахівця такого роду – і знаряддя виробництва, і частина культури, і засіб гуманітаризації освіти. Все це передбачає фундаментальну і різноманітну підготовку з мови.

Викладачі нашого вузу поряд з практичною метою курсу іноземної мови (навчання іншомовного професійного спілкування) ставлять також освітні та виховні цілі, реалізація яких пов'язана з думкою загального рівня культури майбутніх фахівців формування у них готовності сприяти налагодженню міжкультурних і наукових зв'язків. Здатність брати участь у міжкультурній комунікації має дуже велике значення для фахівців, зайнятих у сфері міжнародного бізнесу. У зв'язку з цим особливого значення набуває той аспект комунікативної компетенції, який передбачає знайомство з конкретною національною культурою, оскільки ефективне спілкування, тобто досягнення взаєморозуміння при спілкуванні, як з гуманітарних питань, так і в професійному плані, не можливо без урахування партнера і, отже, всього комплексу характеристик та специфіки комунікації, даної національної культури.

Для досягнення ефективності у міжкультурному спілкуванні недостатньо набути мовні вміння та навички, необхідно навчитися користуватися цією мовою. Потрібно сформувати пізнавальну та комунікативну культуру особистості. А для цього необхідно метою навчання іноземної мови зробити підготовку до міжкультурної комунікації.

Міжкультурна комунікація як мета навчання у вузі повинна поділятися на загально-гуманітарну і професійно-орієнтовану, а не зводиться тільки до читання текстів за фахом. На початковій стадії передбачається-навчання загально-гуманітарній комунікації (відомості про народи-носії даної мови; типові ознаки нації і характерні національні інтереси; специфічні реалії, які супроводжуються щоденними ситуаціями-спілкування; теми-табу і інше).

На наступних етапах навчання специфіка міжособистісної комунікації доповнюється соціокультурною, професійною і діловою комунікацією, знання якої має особливе значення для учнів (адже є відмінності в традиціях, нормах ділового спілкування).

Професійна підготовка студентів-нефілологів повинна орієнтуватися на підвищення рівня їх культурної обізнаності, а також сприяти розвитку ряду особистісних та організаційних якостей, що дозволяють успішно здійснювати професійні завдання. Одним з можливих шляхів підвищення культурної обізнаності студентів представляється формування міжкультурної компетенції в рамках курсу навчання іноземних мов у немовному вузі.

Серед ефективних засобів методичної інтерпретації тексту важливу роль відіграють елементи сегментній та супрасегментного рівнів, до яких належать звуки та ритми. Звуки створюють музикальні ефекти (різкі та низькі звуки, гармонійні та навпаки), які реалізують звукові ефекти або трансформують емоції, враження та почуття. Ритм надає фразам рухомості та головним чином передає емоційний стан, який досить складно передати вербальними засобами. Розглянемо уривок Шатобріана, присвячений нічному шуму пустель Нового Світу та подивимось, як він зображує непомітні та різкі звуки.

Après, tout aurait été silence et repos, sans la chute de quelques feuilles, le passage d'un vent subit, le gémissement de la hulotte: au loin, par intervalles, on entendait les sourds mugissements de la cataracte du Niagara, qui, dans le calme de la nuit, se prolongeaient de desert et exprimaient a travers les forets aires.

Chateaubriand, *Genie du Christianisme*, I, V, 12.

Слабкі приголосні [j], [f], [s], [v] передають найслабкіші звуки, наприклад, chute, feuilles, passage, vent. І, навпаки, найнегармонійні приголосні [k], [t], [g] передають найрізкіші звуки, наприклад, le cataracte du Niagara. Фрази закінчуються сьомо повторами одного й самого звуку [e] = e.

У вищенаведених рядках Шатобріана, обрані звуки ніби імітують шум образних речей. Звуки не завжди мають нромовисне значення, але комбінуючись один з іншим за допомогою асоціацій або контрастів, вони надають фразам музичності та можуть призвести до інтерпретації. Сонорна система прозового (найбільше звичайно віршового) тексту виступає неоцінним засобом сприйняття та текстової інтерпретації, звідки можна дізнатися про зображені ефекти та його прихований зміст.

У прозовому тексті, ритм утворюється завдяки паузам, що розділяють фрази та групи всередині фраз, а також повторам та симетрії однієї структури. А, у віршовому тексті, наголошені склади приєднуються до звуків та пауз, що підсилює експресивність ритму, в цезурі або в кінці вірша. Аналізуючи уривок М. Пруста, ми відмітили однією рисою паузу між ритмічними елементами та двома – розподіл синтаксичних груп. Три риси сигналізують про відділення однієї частини фрази (в кінці якої спостерігається висхідна інтонація) від другої (де голос значно падає). Структура arges... повторюється двічі; структура plus..., п'ять разів; структура a + infinitif..., чотири рази. Прикметник seules відділений двома досить сильними паузами від іменника, який він визначає п'ятьма ритмічними елементами.

Mais, // quand d'un passe ancien / rien ne subsiste, // apres la mort des etres, // apres la destruction des choses, // seules, // plus fetes / mais plus vivaces, // plus immateriales, // plus persistantes. // plus fideles, // l'odeur et la saveur restent encore longtemps comme des ames, // a se rappeler, // a attendre, // a esperer, // sur la ruine de tout le reste, // a porter / sans flechir, // sur leur gouttelette presque impalpable, // l'edifice immense du souvenir. Marcel Proust, *A la recherche du temps perdu*.

Таким чином, він відірваний, виділений, як і mais (інше наголошене односкладне слово, що також позначає думку вилучення). Слово souvenir виділяється наприкінці фрази й далеко відкинута від дієслова, якому воно підпорядковане (porter). Це ключове слово тексту й твору Пруста (згадаймо назву). Фраза Пруста яскраво відображає будову спогадів: широкій, величезній, розгалуженій. Вона збільшується за допомогою надмірного прагнення до розвитку останньої групи слів. Ритм – натхнення будь-якої фрази, вірша. Він підкреслює, виділяє теми та почуття. Вивчаючи ритм, можна досягти глибочини тексту. Спостереження за ритмом фраз виступає ще одним з ефективних засобів сприйняття та методичної інтерпретації тексту.

В Україні стрімко зростає інтерес до перекладацької професії. Причини цього очевидні – новий статус країни як незалежної держави, що встановила дипломатичні відносини й розширила співпрацю з багатьма важливими партнерами, інформаційний вибух і глобалізація, внаслідок яких професія стала масовою в усіх розвинених країнах і вимоги до неї різко зросли. Відбувається переоцінка ролі, завдань і способів перекладу [10, с.89].

Проф. Р.П. Зорівчак наголошує на тому, що «професія перекладача означає постійну, самовіддану працю принаймні над двома культурами».

У самому широкому змісті слова, мова – це вся система культури, оскільки за допомогою її встановлюється міжлюдський зв'язок. Як випливає з аналізу спеціальної літератури, проблема взаємодії мов і культур відноситься до числа найбільш складних. Процеси взаємодії мов переважно (більшості народів світу відбуваються за посередництвом англійської мови як мови міжнародного (інтернаціонального) спілкування. Через англійську мову найчастіше запозичуються терміни, наукові й методичні поняття, що відображають специфічні особливості національної культури, побуту, науки й техніки.

Характеризуючи взаємовідносини мови й культури, варто враховувати, що мова за своєю соціальною природою покликана відображати й виражати своїми засобами всі сфери матеріальної й духовної культури у відповідності зі своєю специфікою. Мова – найважливіший засіб оволодіння культурою, її пізнання й творчості, спілкування людей у її сферах, її розвитку й прогнозування, її естетичного сприйняття. Питання про релевантність для перекладу етнокультурної специфіки мовних одиниць визначається відмінностями соціальних систем і культур.

Переклад лексичних одиниць, що відображають соціально-класову структуру суспільства, як правило, здійснюється – шляхом підбору їх контекстуальних відповідників із арсеналу суспільно-політичної термінології мови перекладу. Соціальну варіативність мови слід розглядати у тісному зв'язку з соціальною активністю суспільства – соціально-політичними і соціально-психологічними змінами, які в ньому відбуваються.

Особливо помітна наявність семантичного фону при контрастивному зіставленні лексично еквівалентних слів у різних мовах. Наприклад, коли француз каже *Il est gentilhomme*, це значить, він належить до дворянського стану.

Коли англієць каже *He is a gentleman*, його слова носять певну якісну оцінку, властиву швидше вихованню і освіті, ніж його походженню».

Так під час існування кріпосницької системи, класової і станової нерівності сформувалися українські фразеологізми (наприклад, *Не буде з Івана пана; моя хата с краю*), які перейшли у фонд історизмів. Треба також відзначити, що аналіз внутрішньофразового контексту відображає риси позамовної дійсності. Наприклад, те що в даному суспільстві існує певна соціальна чи станова нерівність (слуги і пани) свідчать такі фразеологізми: *111 servant will never be a good master – Поганий слуга ніколи не стане добрим паном; «servants make the worst masters – з слуг виходять найгарніші пани, «не дай боже з Івана пана».*

Про необхідність відображення національно-культури специфіки оригінального твору у перекладі свідчать численні висловлювання лінгвістів-перекладознавців, наприклад і Ж. Мунена: «Щоб перекладати з іноземної мови, слід виконати дві умови, кожна з яких необхідна і ні одна з яких сама по собі не достатня: вивчити іноземну мову; вивчити етнографію того соціуму, виразником якого є ця мова» [11, с. 96]. Таким чином, щоб стати фаховим перекладачем, слід домогтися певного рівня професійної мовознавчої компетенції, світоглядної культури, що означає лінгвістичне вміння бути водночас сприймачем текст відтворювачем. Перекладач мусить володіти текстотворчою та комунікативною компетенцією. Студентів треба навчити постійно мислити й відчувати в площині двох мов чи ширше, двох культур. Мова, за В. Гумбольдтом, – душа нації. У ній відбито національний характер, душа народу, культура, система соціальних відносин та традицій. Слід виховати в студентів любов та повагу до неоціненного скарбу слова загалом, відчуття відповідальності за власне мовлення.

Висновки. Серед перерахованих об'єднань «теоретичний підхід – метапринцип» немає пріоритетних. Всі вони рівнозначимі для процесу формування полікультурної компетентності і, що важливо, тісно пов'язані між собою та взаємозалежні. Виділені нами пари є умовними і задають певну схему аналізу. Як кожна схема вона допомагає зрозуміти і шість явища, але в деякій мірі спрощує реальність. Саме тому, ми не намагалися якимось чином узгодити з кожною парою окремих дидактичних принципів, а виділили блок об'єднаних між собою, взаємоповнюючих принципів. На нашу думку,

застосування такого комплексу дидактичних принципів дозволить забезпечити формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін

Перспективи подальших досліджень. Перспективи дослідження вбачаємо у розробці та впровадженні моделі формування полікультурної компетентності майбутніх вчителів на основі визначених теоретичних підходів та методологічних і дидактичних принципів дослідження.

Література:

1. Андреев А. А. Педагогика высшей школы. Новый курс / А. А. Андреев. – М. : Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права, 2003. – 264 с.
2. Рубинштейн С. Л. Бытие и сознание. Человек и мир / С. Л. Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2003. – 512 с.
3. Рапацевич Е. С. Современный словарь по педагогике / Е. С. Рапацевич. – М. : «Современное слово», 2001. – 928 с.
4. Забіяка І. М. Тлумачний словник сучасної української мови / І. М. Забіяка. – К. : Арій, 2007. – 463 с
5. Ширіна О. О. Взаємозв'язок загальнонародського й національного в полікультурному вихованні / О. О. Ширіна // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2010. – № 16 (203). – С. 159–163.

УДК 811.111:378.147

Л. П. Бойко,

Київський Університет права НАН України, м. Київ

ІННОВАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглядаються особливості формування іноземної комунікативної компетентності у студентів немовних спеціальностей з використанням інноваційно-комунікативних технологій.

Ключові слова: іноземна комунікативна компетентність, студенти немовних спеціальностей, інтерактивні методи, колективно-групове навчання, полікультурна вихованість.

В статье рассматриваются особенности формирования иноязычной коммуникативной компетентности у студентов неязыковых специальностей с использованием инновационно-коммуникативных технологий.

Ключевые слова: иноязычная коммуникативная компетентность, студенты неязыковых специальностей, интерактивные методы, коллективно-групповое обучение, поликультурная воспитанность.

This article features the formation of the foreign language communicative competence of students of non-linguistic specialties in teaching foreign languages at the Universities through the use of innovative communication technologies and reveals the essence, purpose, objectives and the effective use of interactive methods in teaching foreign languages.

Key words: the foreign language communicative competence, students of non-linguistic specialties, of innovative communication technologies.

Інтеграція української освіти в європейський простір, політичні, соціальні та економічні перетворення, що відбуваються в нашій країні, підписання Україною Болонської декларації, сприяли подальшому вдосконаленню системи вищої освіти в цілому і викладанню іноземних мов зокрема. Наразі виникли сприятливі умови для поглиблення міжнародного співробітництва, участі навчальних закладів, учених, науково-педагогічних працівників і студентів у проектах міжнародних організацій та співтовариств, а також обміну студентами, організації спільних проєктів, забезпечення спільних підприємств висококваліфікованими фахівцями. Тому соціальне замовлення висуває нові вимоги до навчально-виховного процесу вищих навчальних закладів (ВНЗ), метою яких є формування та розвиток творчої, соціально адаптованої особистості, готової до продуктивної діяльності в умовах ринкового економічного суспільства, особистості, яка вільно володіє однією або кількома мовами і здатна до взаємодії з носіями різних мов.

Проєкт Ради Європи «Сучасні мови» передбачає підвищення ефективності навчання іноземних мов (ІМ), зокрема, за рахунок передових методів і технологій.

У програмі з англійської мови для ВНЗ зазначено, що метою навчання ІМ у ВНЗ є оволодіння мовою як засобом комунікації, який сприяє розвитку у студентів здатності використовувати її як інструмент спілкування в умовах взаємодії у багатонаціональному й полікультурному просторі, та набуття професійно-спрямованої іноземної компетентності для успішного виконання подальшої професійної діяльності [9, с. 119].

У Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти визначено основні напрями професійної підготовки фахівців, що передбачають досягнення студентами немовного факультету достатнього рівня іноземної комунікативної компетентності (ІКК) у професійній сфері спілкування [3, с. 273]. Проблему формування ІКК у студентів немовних спеціальностей висвітлено у працях А. Астадур'ян, Л. Борозенець, Н. Гавриленко, О. Григоренко, М. Євдокімова, В. Зикова, Е. Комарова, Н. Кучеренко, Т. Лучкіна, Ю. Маслова, О. Метьолькіної, О. Фадейкіна та ін.; методику формування ІКК досліджували також вітчизняні та зарубіжні вчені-методисти, а саме: І. Баценко, І. Берман, В. Борщовецька, В. Гнаткевич, О. Ізмайлова, Н. Катрич, Е. Мірошниченко, Ю. Пассов, Ю. Солодовнікова, О. Тарнопольський, В. Теніщева, О. Чиханцова, С. Шатілов, Р. Елліс (R. Ellis), І. Нейшн (I. Nation), Н. Шмітт (N. Schmitt), В. Віддовсон (W. Widdowson) та ін. Вчені зазначають, що ІКК є невід'ємною складовою підготовки студентів немовних спеціальностей, оскільки сприяє продуктивній взаємодії з навколишнім світом: успішному професійному становленню майбутнього фахівця. Тому перед вищою школою постала потреба пошуку і впровадження актуальних методів навчання ІМ, які сприятимуть формуванню ІКК у студентів немовних спеціальностей.

Хоча нелінгвістичні ВНЗ мають сприятливі умови для організації ефективного навчального процесу викладання іноземної мови: сучасне обладнання, навчально-методичне забезпечення і відповідну матеріальну базу, проте викладання ІМ у вищезазначених навчальних закладах має і свої особливості, оскільки ІМ не є профільним предметом і тому кількість годин, відведених навчальними програмами на вивчення цієї дисципліни, є недостатньою для досконалого опанування. Однак викладачі іноземних мов, готуючи майбутніх фахівців в різних галузях, таких як право, міжнародні відносини, медицина, інформаційні технології тощо, застосовують різні методи навчання, які в методичці отримали назву комунікативно-ділових або інтерактивних.

Термін «інтерактивні методи» ввів у 1975 р. німецький дослідник Ганс Фріц: «inter» (англ.) взаємо-, «act» (англ.) діяти. Інтерактивність у навчанні іноземним мовам – це здатність до взаємодії, перебування у режимі дискусії, діалогу,